

Asia: VN /5137/2022

Työryhmän lausuntopyyntö valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta sekä valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista

Lausunnonantajan lausunto

Huomionne valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta

Kiitos mahdollisuudesta toimittaa lausunto. Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, SBB, on ravinteiden kierrätyksestä ja biokaasun edistämisestä kiinnostuneiden yritysten ja yhteisöjen vuonna 2019 perustama valtakunnallinen yhdistys. Alan yritysten valmistamia tuotteita ovat biokaasu liikennekäyttöön ja energiantuotantoon, orgaaniset lannoitevalmisteet, kasvualustat sekä kierrätyskemikaalit. Kommentoimme lausunrossamme valmiuslainsäädännön tilaa jätehuollon näkökulmasta.

Miten arvioisitte voimassa olevan valmiuslain kokonaisuutta ja toimivuutta? Mitä valmiuslaissa tulisi erityisesti kehittää?

-

Onko muita näkökulmia, joita edustamanne taho erityisesti toivoisi otettavan huomioon valmiuslain uudistamista koskevassa työssä?

Nykyisellään jätehuollossa ei ole sektorikohtaista varautumissääntelyä. Tältä osin siis jätehuoltoa koskee lähinnä valmiuslain 12 § mukainen varautumisvelvollisuus. Katsomme, ettei jätehuollon asemaa kriittisenä infrastruktuurina ole tunnistettu riittävästi.

Orgaanisten jätteiden kierrätys tulisi mieltää yhteiskunnan kriittiseksi toiminnoksi. Väärin ja puutteellisesti käsiteltynä orgaaniset jätteet voivat vaarantaa ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi myös terveydenhuoltopalveluiden, elintarvikehuollon sekä energia- ja polttoainejärjestelmän toimivuutta sekä kohottavat ympäristövahinkojen riskiä. Orgaanisen jätteen kaatopaikkasijoitus on kielletty vuodesta 2016 ja poikkeuslupia jätekeskusten ympäristölupiin ei näiltä osin ole muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta myönnetty. Lisäksi hygienia-, terveys-, ympäristö- ja tilasyistä jätteen varastointi muutamaa päivää pidempään kotitalouksien ja yritysten jätekatoksissa tai käsittelylaitoksissa ei ole mahdollista. Myös biologiset käsittelyprosessit ovat herkkiä. Esimerkiksi liikennebiokaasun tuotto biolaitoksen alarajan jälkeen on katkolla 5–6 kuukautta, sillä biologinen

prosessi ei ole nopeasti ohjattavissa, vaan pienetkin muutokset jätesyötössä sekä sitä kautta prosessiolosuhteissa ja mikrobikannassa vaativat olosuhteiden hitaan palauttamisen optimitasolle

Vesi-infrastruktuurin valmiuden osalta jätevedenpuhdistuksessa muodostuvan lietteen kuljetus ja käsittely ovat kriittisiä toimintoja. Huomattava osa puhdistamolietteestä käsitellään biokaasulaitoksilla. Häiriö jätevesilietteen kuljetuksissa ja käsittelyssä romahduttaa jätevedenpuhdistamon puhdistustuloksen ja voi näin aiheuttaa merkittävän terveysriskin ja ympäristön pilaantumisvaaran.

Kiertotaloudessa, ja näin myös orgaanisten jätteiden kiertotaloudessa, logistiikan merkitys on suuri niin tuotantopanosten kuin lopputuotteiden osalta. Kiertotaloudessa eri toiminnot ovat kiinteämmin yhteydessä toisiinsa. Kiertotalousajattelun myötä jätehuolto ei ole enää erillinen toiminto yhdyskunnissa, vaan se on tiukasti integroitunut jäteveden käsittelyn ohella myös energian- ja ruutuotantoihin. Häiriö esimerkiksi logistiikassa koskettaa koko systeemiä, ei ainoastaan yksittäistä toimintaa. Yhdyskuntien jätteiden ja jätevedenpuhdistamolietteiden keräyksen ja kuljetusten keskeytyminen, esimerkiksi lakon seurauksena, johtaa nopeasti laajoihin häiriöihin koko jäte- ja jätevedenkäsittelyketjussa.

Kaasuinfra on kriittistä infrastruktuuria. Kaasu on tärkeä osa kansallista energiasysteemiä. Kaikkea liikennettä ja teollista toimintaa ei voida suora sähköistää, minkä vuoksi kaasu on tärkeä myös tulevaisuudessa kansallisessa energiapaletissa. Kaasulla tulee olemaan tärkeä merkitys erityisesti säätövoimana sääriippuvaista sähkön tuotantoa tasapainottamassa. Off-grid biokaasun ja uusiutuvien kaasujen tuotantolaitokset sekä jakeluasemat on tärkeä mieltää osaksi kansallista kaasuinfraa. Biometaania ja uusiutuvaa metaania tuotetaan merkittäviä määriä nyt ja jatkossakin kaasuverkon ulkopuolella, jossa niillä on joko paikallista käyttöä tai se kuljetetaan paineistettuna tai nesteytettynä käytettäväksi muualla. Suomessa on 84 painestetyn kaasun jakeluasemaa ja 18 nesteytetyn kaasun asemaa. Liikennekaasua käyttäviä raskaan liikenteen ajoneuvoja löytyy mm. joukkoliikenteestä, sekä jakelu- ja keräysajoneuvoista. Suomessa on myös henkilöliikenteessä käytössä kaasujoneuvoja. Suurin osa liikennekaasusta on biokaasua.

Katsomme, että jätehuolto tulisi sitoa nykyistä tiukemmin kriittistä yhdyskuntainfrastruktuuria koskevan lainsäädännön kokonaisuuteen.

Muistion mukaan "Valmiuslakityöryhmän käsityksen mukaan ministeriöiden hallinnonalansa ohjausta koskevaa sääntelyä tulisi täydentää säätämällä ministeriöille velvollisuus huolehtia toimialallaan varautumisen ohjauksesta, yhteensovittamisesta ja valvonnasta tarvittavissa määrin yhteistyössä/yhteistoiminnassa muiden ministeriöiden kanssa". Orgaaniset jätteet ja niiden kierrättäminen uusiutuvaksi energiaksi ja lannoitteiksi ei ole vain yhden ministeriön vastuulla, vaan vastuu jakautuu eri hallinnaloille (ministeriöt ja virastot). Tämän vuoksi on äärimmäisen tärkeä varmistaa tehokas kokonaiskoordinaointi ja tunnistaa hallinnon rajapinnat. Esimerkiksi biokaasuasiat hajautuvat muun muassa MMM:lle, TEM:lle ja YM:lle.

Violainen-Hynnä Anna
Suomen Biokierto ja Biokaasu ry